

vyvarovat nejen plýtvání společenskými prostředky, ale i chyb v oblasti sociálního rozvoje.

Také pracovní lékařky M. Zimová (*Vliv zemědělské velkovýroby na životní prostředí venkova*) a D. Tihelková (*Stacionární výrobní linky v zemědělských a průmyslových závodech*) upozornily na základě výzkumných poznatků na vlivy výroby na životní prostředí, na sociální problémy technologie výroby, kdy dochází k nové dělbě práce podle pohlaví atd. Více než polovina objektů zemědělské výroby je umístěna v nestřediskových obcích, což musí mít vliv na uvažování plánovatelů v regionu.

J. Honcová v referátě *Využívání lázeňské léčby družstevními rolníky* zhodnotila výzkumy o stavu zdravotní péče na okrese Kroměříž, kde je sledován experiment plánování sociálního rozvoje. Skutečnost, že družstevníci dosud málo využívají možnosti získat léčebné poukazy, vysvětluje tradičními postoji zemědělců a jejich celoročním pracovním a životním režimem.

Z obsahu referátů i diskusních příspěvků semináře je patrné, že trendy vývoje a aktuální problémy venkova tvoří předmět práce celé řady vědeckovýzkumných pracovišť. Někdy se tyto výzkumné práce dokonce zřetelně překrývají, jinde bylo zřejmé, že v sociologickém bádání v této oblasti existují „bílá místa“. To zdůrazňuje význam podobných interdisciplinárních setkání, jakým byl seminář v Kosově Hoře. Splnil nejen svůj tematický cíl tím, že se stal podnětem pro zúčastněné, ale měl by být příkladem pro další podobná setkání.

doc. ing. Hanuš Schimmerling, CSc.

MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O SYSTEMATICKÉM VYTVÁŘENÍ PRAMENNÉ ZÁKLADNY PRO STUDIUM VÝVOJE SOUČASNÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Ve dnech 18.—19. června 1985 uspořádalo Zemědělské muzeum ÚVTIZ na svém pracovišti v zámku Lednice (okres Břeclav) kolokvium věnované některým problémům dokumentace současnosti v zemědělství (incl. lesnictví a zpracování zemědělských produktů) s mezinárodní účastí. Kolokvium bylo uspořádáno pod patronací dr. Lóránda Szabó, generálního ředitele Maďarského zemědělského muzea a prezidenta IAMA (International Association of Museums of Agriculture). Kromě pracovníků československých muzeí se kolokvia zúčastnili pracovníci z MLR, PLR, NDR a ze Švédska. Dopolednímu zasedání předsedal ing. Z. Tempír, CSc., člen předsednictva IAMA, odpolední diskusi a praktickou část řídil dr. S. Zachrisson, ředitel Nordiska museet ve Stockholmu a rovněž člen předsednictva IAMA. Druhý den byl věnován prohlídce Zemědělského muzea v Lednici, památníku a nové expozici výsledků archeologických a historických výzkumů v Mikulčicích, prohlídce ovocnářských výsadb a vinic v JZD Velké Bílovice a vinařských závodů ve Velkých Pavlovicích.

Kromě diskusních příspěvků bylo předneseno celkem osm referátů. Jelikož při řešení otázek dokumentace současnosti zemědělství muzejními metodami je základním problémem budování pramenné základny pro studium vývoje dnešního zemědělství včetně způsobů života na vesnici, komplexní dokumentace vývoje zemědělství se dotýká a též využívá metody sociologického výzkumu, zvláště sociologie zemědělské.

Dr. Lóránd Szabó (Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest) ve svém úvodním referátu podal zevrubnou informaci o vývoji a cílech Mezinárodní organizace zemědělských muzeí od jejího založení (1966 ČSSR), o struktuře organizace, i o jednotlivých konferencích postupně uspořádaných ve Stuttgartě-Hohenheimu (1969), v Budapešti (1971), v Readingu (1976), v Neubrandenburgu (1978), ve Stockholmu (1981) a v Paříži-St. Riquier (1984). Dále informoval přítomné o jednotlivých orgánech IAMA, zvláště pak o věstníku Mezinárodní organizace zemědělských muzeí AMA (Acta museorum agriculturae) vydávaném Zemědělským muzeem v Praze. Podrobněji se zmínil o připravované konferenci IAMA, která bude uspořádána v Budapešti v roce 1987. Jako hlavní problémy mají být projednány muzejní otázky zemědělských muzeí (metodologie, organizace, příprava expozic apod.) a zvláštní pozornost bude věnována tematu Žena v zemědělství. Zdůraznil potřebu větší a systematictější vzájemné informovanosti zemědělských muzeí a členů IAMA zvláště prostřednictvím AMA. Prezídium IAMA bude podporovat tendenci využí-

vající každého zasedání prezidia i ostatních orgánů k projednávání a diskusím o otázkách zemědělského muzejnictví.

Gunilla Cedrenius (Nordiska Museet, Stockholm) ve svém referátu o dokumentaci současnosti kulturně historických muzeí ve Švédsku se podrobně zabývala vznikem a vývojem organizace této činnosti v posledních letech. Navázala na materiál připravovaný v roce 1980 pro generální konferenci ICOM v Mexico-City (1980) pod heslem Dnešek zítřku (Today for Tomorrow). Švédský projekt nazvaný SAMDOK (samtidsdokumentation) je věnován muzejní dokumentaci současné švédské společnosti pomocí akvizice předmětů. Systém SAMDOK je do jisté míry způsobem práce, kterým švédská muzea dokumentují současný stav a vývoj kultury v zemi. Dává důraz na dokumentaci jevů živých před jevy, které mizejí. Místo dřívější pasivní akvizice ve Švédsku, způsobující nerovnoměrnost tvorby sbírek, nastupuje aktivní dokumentace současnosti, umožňující neomezený výběr předmětů. Systém má napomoci rovnoměrnějšímu zastoupení dokumentů a doplnit chybějící doklady o vývoji kultury ve dvacátém století. Předpokládá se, že asi 20 % kapacity by se mělo věnovat současnosti a 80 % dokumentaci minulosti.

Dále G. Cedrenius mluvila o stimulaci této muzejní dokumentace a o struktuře obsahu dokumentace současnosti, při níž se využívá členění ekonomické aktivity podle ISIC-OSN (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities) do deseti sekcí: zemědělství a lesnictví; kovy; dřevo a papír; potravinářství; textil; stavebnictví; obchod; spoje; služby; veřejná správa, a 11. sekce systému SAMDOK byla nazvána domov.

Cíle systému SAMDOK formulovala ve třech bodech:

- podpora aktivní dokumentace současnosti,
- rozšíření odpovědnosti muzeí za dokumentaci života ve Švédsku,
- koordinace činnosti muzeí na tomto úseku k odstranění nadměrné duplicity.

Zabývala se pak především zemědělstvím a lesnictvím a dosavadními způsoby a výsledky dokumentace současnosti v muzeích v této odborné sféře, výběrem objektů k dokumentaci a kritérii výběru předmětů. Na konkrétním materiálu předvedla, co již bylo na tomto úseku učiněno. V celé přednášce zdůrazňovala využívání aspektů sociologického a etnologického průzkumu (sociálně ekonomická struktura společnosti a její změny).

Dr. Sune Zachrisson (Nordiska Museet, Stockholm) v referátu nazvaném SAMDOK zdůraznil metodickou a řídicí funkci národního muzea a velkých muzeích zemědělských pro rozvoj této činnosti především v oblasti teorie a metod. Upozornil, že stále větší počet muzeí ve Švédsku se začíná těmito problémy zabývat. Vývoj společnosti je stále rychlejší. Jako příklad uváděl zemědělství a potřebu zaznamenávání změn. Nelze zůstat na původních historických a etnografických metodách, ale je třeba nazírat činnost lidí v této oblasti jinak, neboť jde o čisté zemědělství, lesnictví a potravinářský průmysl. Je třeba vypracovat adekvátní metody budování sbírek, neohrazené stávajícími muzejními fondy. Ze současných pozorování je zřejmé, že vlastní výroba produktů je méně náročná na potřebu práce než na další činnosti. SAMDOK se zabývá studiem technického vývoje a změnami práce, stejně tak hodnotou práce ve vztahu k jednotlivým pracovníkům, neboť na vesnici hospodářství, bydlení a práce vytvářejí jeden celek. V této sféře je žádoucí spolupráce etnografických a zemědělských muzeí. Lidé v budoucnu očekávají od muzeí určitě více než jen jednotliviny nebo technické změny a nebudou moci (tak jako dnes můžeme my) blíže komplexně poznat výrobu, náradí a stroje v pracovní situaci. SAMDOK je tedy něco jiného než tradiční sbírání předmětů — jde o maximálně reprezentativní výběr, vycházející z tématu a prostředí.

Dr. Klaus Schreiner (Agrarhistorisches Museum, Alt Schwerin, NDR) v přednášce nazvané Zkušenosti při akviziční činnosti agrárně muzeálních objektů posledních čtyř desetiletí v NDR zdůraznil v souvislosti s vývojem přírody a společnosti ireverzibilitu těchto procesů a povinnost zemědělských muzeí uchovávat vybrané agrárně muzeální objekty, charakterizující současný život. Zemědělství jako biologický výrobní proces poskytuje potraviny a suroviny člověku jako iniciátoru a rozhodujícím faktoru při využívání přírodních podmínek pěstování rostlin a chovu zvířat pomocí pracovních prostředků. V socialistických zemích došlo ke kvalitativní změně poměrů, změnám způsobu života a sídlišť v krátké době. To se ovšem odráží v činnosti zemědělských muzeí. Autentické historické předměty ze současnosti mnoha způsoby ovlivňují emociální i racionální poznávání. Trvalé uchovávání a komunikace autentických historických dokladů je součástí společenského reprodukčního procesu, nutného pro existenci a vývoj lidské společnosti, neboť společenský reprodukční proces vytváří podmínky pro následu-

jící procesy produkční (výrobní). Zemědělské muzeálie plní na tomto úseku důležitou funkci. Dále pak mluvil o organizaci zemědělského muzejnictví v NDR (metodické řízení 40 zemědělských muzeí, pravidelné semináře 1X ročně) a o vytváření muzejních kolekcí, zahrnujících jak tradiční doklady, tak předměty nové (traktory, kombajny, zařízení bytů, vesnických škol). V muzejních expozicích dochází ke konfrontacím dokladů tradičního i dnešního způsobu života. Závěrem připomněl zkušenosti Eco-muzeí ve Francii, švédský projekt SAMDOK a sympozium ICOFOM na téma Collecting today for tomorrow v Leidenu v Holandsku (1984).

Dr. György Fehér (Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest) v referátu nazvaném Dokumentace současnosti a archiv Maďarského zemědělského muzea seznámil účastníky kolokvia s archivními fondy a se způsobem jejich doplňování v současné době. Archiv obsahuje především kolekce dokladů o významných osobnostech maďarského zemědělství, doklady o hospodářské činnosti zemědělských zařízení, staré fotografie, mapy, drobné tisky, ceníky, katalogy, pohlednice apod. Součástí archivu je též fonotéka a archiv filmů. Samostatnou složku tvoří archiv pro historii pracovního nářadí, který je vlastně centrální evidencí historického zemědělského nářadí v Maďarsku, včetně ikonografických materiálů.

György Balázs (Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest) hovořil o akviziční činnosti v souvislosti s vytvářením kolekcí hmotných dokladů. Tyto artefakty a naturfakty jsou ve středu zájmu hlavních oddělení muzea, tj. oddělení pro pěstování rostlin, oddělení pro chov zvířat a oddělení lesnictví, myslivosti a rybářství. Všeobecnou tendencí je sbírat předměty používané v minulosti, které mohou být používány v dnešních expozicích s využitím jejich historického i didaktického obsahu. Starší expozice se obnovují a mezitím se připravují nové. Vývoj rostlinné a živočišné výroby se prezentuje nejlépe na změnách a vývoji pracovních prostředků. Velké stroje a zařízení předvádějí pomocí modelů.

Dr. ing. Zdeněk Kuttelvašer, CSc. (Zemědělské muzeum ÚVTIZ, Praha) podrobně informoval o dosavadním průběhu prací na úseku dokumentace současnosti v oblasti zemědělství v ČSSR a zvláště pak o práci Ústřední komise pro komplexní dokumentaci období socialismu v zemědělství, která byla ustavena při FMZVŽ (1981). Upozornil na vytváření vývojových řad technologií, nářadí a strojů jako pomůcky pro akvizici i katalogizaci předmětových sbírek, na systematickou dokumentaci vývoje podniků formou kronik (pamětních knih), podporující komunikaci muzeí s podniky i vlastní akviziční činnost a dále na budování tzv. fondu retrospektivních faktografických informací jako podkladů pro studium a plánování. V další části uvedl návrh organizační struktury pro instituce zabývající se dokumentací současnosti (UDC — ústřední dokumentační centrum, HDC — hlavní dokumentační centrum, RDC — regionální dokumentační centrum a LDC — lokální dokumentační centrum).

Dr. Jiří Špét, CSc. (ministerstvo kultury ČSR, Praha) v závěrečném vystoupení zdůraznil rychlý celospolečenský vývoj v posledních desetiletích při uplatňování momentů vědeckotechnické revoluce promítající se do způsobu života i životního prostředí. Předním úkolem muzeí je vedle dalších institucí (archívů a knihoven) dokumentovat tento vývoj prostředky muzejního charakteru, tj. pomocí trojrozměrných předmětů. Upozornil dále na normy a legislativní opatření, ze kterých se v ČSSR vychází při zajišťování komplexní dokumentace období výstavby socialismu. V tomto směru zaujímá Československo přední místo na světě. Komplexní dokumentace není v ČSSR založena jen na bázi dobrovolné, ale je povinností nejen muzeí, archívů a knihoven, ale též všech výrobních a nevýrobních organizací (sebedokumentace). Cílem dokumentace je plánovitě a v uceleném výběru shromažďovat a uchovávat doklady archivní, knihovní a muzejní hodnoty včetně dokumentace filmové, fotografické apod. a vytvářet tak relativně úplný pohled na vývoj společnosti. Klíčové postavení zaujímají specializovaná muzea, jako např. Zemědělské muzeum, působící metodicky na činnost ostatních muzeí ve sféře dotýkající se zemědělství, včetně lesnictví, rybářství atd. Zpracování metody pro konkrétní podmínky je velmi důležité pro systematickou sbírkotvornou činnost.

Po odpolední diskusi, v níž vystoupila řada účastníků kolokvia a zdůraznila pro dokumentaci současnosti muzejní metodou význam nezastupitelných trojrozměrných předmětů i složitost a finanční náročnost vyřešení celého problému, byly promítnuty filmy z maďarské a švédské produkce. Maďarské zemědělské muzeum předvedlo film informující o dnešní struktuře budapeštského muzea a jeho 23 expoziturách po celém Maďarsku a film podrobně dokumentující nález neúplného

drhlíku na kukuřici, jeho rekonstrukci včetně způsobu užití (mimoходом stroj byl vyroben továrnou Umrath a spol. v Praze). Švédské národní muzeum promítlo speciální dokumentární film o práci na jatkách Scan Väst ve Skara pořízený ve spolupráci s muzeem. Zasedání kolokvia uzavřel dr. Lóránd Szabó, prezident IAMA s tím, že problémům dokumentace současnosti by měla být věnována na sedmé konferenci IAMA v Budapešti samostatná sekce.

Muzea, ať již všeobecně kulturně historického zaměření, nebo v našem případě muzea zemědělská, jednak již ve svých fondech mají celou řadu pramenů dokládajících způsob života zemědělců v minulosti, jednak stále vytvářejí základní sbírkové fondy, tedy pramenné zdroje poznání současného vývoje v celé šíři. Tyto prameny obsahují řadu informací pro poznávání vývoje jak zemědělské výroby, tak pro studium změn způsobu života, tedy v podstatě aspektů sociologických. Pro studium dlouhodobých trendů vývoje a komparaci v mnoha úsecích vývoje jsou nenahraditelné a jejich studium a vyhodnocování nesporně přispívá ke korekci interpretace výsledků výzkumů, zaměřených na krátké časové úseky. Studium těchto základních pramenů, objektivně dokumentujících realitu, podstatně ovlivňuje celostní pohled na vývoj společnosti, prostředí i způsobu života.

—Kír—

XIII. KONGRES EVROPSKÉ SPOLEČNOSTI SOCIOLOGŮ VENKOVA

na téma *Způsoby přežití ve venkovské společnosti: pokračování a přeměny.*

se bude konat s podporou Univerzity Minho ve dnech 1.—4. dubna 1986 ve městě Braga v Portugalsku. Bude uspořádán ve dvou plenárních zasedáních a 25 pracovních skupinách (z nichž se každá sejde pětkrát):

1. Rozvoj teorie sociologie venkova
2. Metodologické problémy zúčastněného pozorování v evropském výzkumu
3. Sociální hnutí a politické chování
4. Nové formy vztahů mezi městem a venkovem
5. Pracovní proces a trh práce ve venkovských oblastech
6. Zemědělci a zemědělsko-potravinářský komplex
7. Sociální důsledky různých forem zemědělské politiky
8. Formy sdružování zemědělců: smluvní vztahy a vliv sdružení na venkově
9. Rolníci ve světle dějin
10. Rodinný základ dělby práce a sociálních rolí mužů a žen na venkově
11. Vytváření nových zaměstnání v okrajových venkovských oblastech
12. Vztahy Sever-Jih v evropském zemědělství
13. Problémy ekologie, energie a agrární biologie
14. Venkovské komunity v Evropě
15. Půdní držba a agrární reforma
16. Evropa a třetí svět
17. Národní kultury a sociální identita národů
18. Životní prostředí — rozpory a plánování
19. Polozemědělci: reakce na změny nebo tradice?
20. Teorie a praxe rodiny ve venkovské společnosti
21. Nerovnost a chudoba ve venkovských oblastech
22. EHS a agrární politika: původní představy a sociální skutečnost
23. Rodinná hospodářství: co přežilo, nová role, nový status
24. Sociální praxe a právo: tradice a změny
25. Návrh praktického řešení pro vnitrozemní oblasti Středomoří

Organizační výbor: Dr. M. V. Cabral, Instituto de Ciências Sociais Edifício ISCTE, Avinida das Forças Armadas 1600 LISBOA / PORTUGALSKO

Organizace vědeckého obsahu konference:

Michael Redclift, Wye College, WYE, Kent TN25 5AH / VELKÁ BRITANIE

Lhůta pro zaslání souhrnu diskusního příspěvku (max. rozsah 50 řádků strojopisu) končí 30. září 1985.

—Schi—